

Організація з безпеки та співробітництва в Європі
Представниця з питань свободи ЗМІ
Дунья Міятович

Комюніке 06/2014

Комюніке Представниці ОБСЄ з питань свободи ЗМІ щодо впливу законодавства про боротьбу з екстремізмом на свободу вираження думок та свободу ЗМІ

Країни-учасниці ОБСЄ відповідають на загрози з боку екстремістів шляхом створення законів, які включають в себе положення, що можуть серйозно обмежувати вільне вираження думок та вільні ЗМІ онлайн і офлайн.

Звертаючи увагу на потенційні загрози свободі вираження думок та свободі ЗМІ, Представниця оприлюднює це комюніке з наступними рекомендаціями державам-учасницям ОБСЄ:

- Законодавство про боротьбу з екстремізмом має обмежувати лише ту діяльність, яка обов'язково і безпосередньо передбачає застосування насильства.
- Обмеження для вільного вираження думок та вільних медіа, які встановлюються законодавством про боротьбу з екстремізмом, повинні відповідати зобов'язанням в рамках ОБСЄ та міжнародному праву, зокрема статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.
- Заходи стосовно висловлювань ненависницького характеру можуть вживатися, якщо вони прямо підбурюють до насилля та призводять до злочинів на ґрунті ненависті, особливо коли об'єктами для нападу обираються меншини або інші вразливі групи.

Відповідно до низки міжнародних документів, екстремістська діяльність може підлягати правовим обмеженням з боку держав, якщо вона передбачає застосування насильства і становить безпосередню й неминучу загрозу основним конституційним засадам, зокрема правам людини, з метою серйозних політичних заворушень.

Таким чином, просте вираження суперечливих і провокаційних політичних поглядів слід поважати та захищати як складову частину плюралістичної і демократичної дискусії.

Закони про боротьбу з екстремізмом можуть бути особливо небезпечними для вільних ЗМІ, коли в них не чітко визначено поняття екстремізму та застосовується неоднорідний, широкий або відкритий перелік правопорушень, які загалом класифікуються як екстремістські. Серед таких порушень можуть бути присутніми «публічне пояснення і виправдання тероризму», «розпалювання суспільної ворожнечі», «пропаганда релігійної вищості», «наклепницькі звинувачення в екстремізмі відносно посадових осіб», «надання інформаційних послуг для екстремістів», «хуліганство з мотивів ненависті».

Законодавство про боротьбу з екстремізмом також є проблемним, коли у ньому належним чином не визначено критерії та положення, які необхідні для забезпечення його справедливого тлумачення та застосування. У ряді випадків застосування та тлумачення

законодавства про боротьбу з екстремізмом було покладено на політично контрольовані органи без незалежного судового нагляду.

Небезпечно надавати право державним посадовим особам, наприклад, прокурорам або правоохоронцям, визначати, що таке екстремістський акт, та чинити тиск на судову систему для нав'язування свого розуміння цих «злочинів проти держави». Це відкриває шлях до обмеження закономірної політичної дискусії і може приводити до самоцензури серед журналістів, які висвітлюють питання, що становлять суспільний інтерес.

Заклики чинити геноцид та висловлювання ненависницького характеру стосовно меншин та вразливих груп, що можуть призвести до злочинів на ґрунті ненависті, можуть бути заборонені у відповідності з міжнародними правовими інструментами та з повним дотриманням зобов'язань в рамках ОБСЄ без встановлення непропорційних обмежень на свободу вираження думок. Проте не слід забувати, що суперечливим висловлюванням найкраще протиставляти контраргументи, обґрунтовані фактами, аніж репресії та обмеження.

Як підкреслила Рада міністрів країн-учасниць ОБСЄ в Бухаресті в 2001 році, слід надавати більше уваги проявам агресивного націоналізму, расизму, ксенофобії, антисемітизму і насильницького екстремізму. Тим не менш, це має бути завжди у відповідності з їх зобов'язаннями щодо свободи вираження думок і вільного плину інформації.

Дунья Міятович

Представниця ОБСЄ з питань свободи ЗМІ

Відень, 7 жовтня 2014 року